

ЗАТВЕРДЖЕНО
Розпорядження
Антимонопольного
комітету України
29.08.2019 № 15-рп

РІЧНИЙ ЗВІТ
про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні
за 2018 рік

Зміст

Вступ.....	3
1. Система моніторингу і контролю державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні.....	4
1.1. Поняття державної допомоги суб'єктам господарювання	4
1.2. Міжнародні зобов'язання України. Законопроектна та нормотворча діяльність.....	5
1.3. Діяльність Комітету як Уповноваженого органу з питань державної допомоги.....	9
1.4. Підвищення обізнаності у сфері державної допомоги.....	17
1.5. Функція моніторингу державної допомоги.....	19
2. Державна допомога за 2018 рік	25
2.1. Загальні показники державної допомоги.....	25
2.2. Показники державної допомоги за типами допомоги (за наданою надавачами інформацією).....	26
2.3. Показники державної допомоги за формами допомоги (за наданою надавачами інформацією).....	28
2.4. Показники державної допомоги за видами економічної діяльності (за наданою надавачами інформацією).....	29
2.5. Показники державної допомоги за джерелами фінансування (за наданою надавачами інформацією).....	30
2.6. Показники державної допомоги в розрізі регіонів (за наданою надавачами інформацією).....	31
3. Висновки та напрями, що потребують уваги	32
Перелік додатків	34
Додаток 1. Рішення Комітету про допустимість державної допомоги для конкуренції, що прийняті у 2018 році.....	35
Додаток 2. Рішення Комітету про недопустимість державної допомоги для конкуренції, що прийняті у 2018 році.....	39
Додаток 3. Перелік питань, на врегулювання яких спрямований проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».....	40

Вступ

Щорічний звіт про надання державної допомоги суб'єктам господарювання підготовлено Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет), що є Уповноваженим органом з питань державної допомоги¹, на виконання частини сьомої статті 16 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»², відповідно до якої Уповноважений орган щороку, до 1 вересня наступного року, складає річний звіт про надання державної допомоги в Україні за попередній фінансовий рік та подає його Кабінетові Міністрів України.

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон), що набрав чинності 02.08.2017, було прийнято Верховною Радою України 01.07.2014 на виконання міжнародних зобов'язань України, які виникли, зокрема, внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію)³, з іншої сторони, та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства⁴.

Законом встановлено правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, встановлено зобов'язання надавачів державної допомоги щодо подання повідомлень про нову та чинну державну допомогу та визначено механізм повернення державної допомоги, недопустимої для конкуренції. Закон спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.

У Звіті представлена інформація про державну допомогу суб'єктам господарювання у 2018 році, отримана Комітетом від надавачів державної допомоги.

Цей Звіт є першим звітом про повний рік застосування Закону⁵. У Звіті наведена інформація щодо державної допомоги суб'єктам господарювання у 2018 році, що базується виключно на інформації, яка була надана надавачами державної допомоги.

¹ Відповідно до частини першої статті 8 Закону Уповноваженим органом є Антимонопольний комітет України.

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

⁴ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926

⁵ Річний звіт про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2017 рік охоплював період застосування Закону за серпень – грудень 2017 року.

1. Система моніторингу і контролю державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні

1.1. Поняття державної допомоги суб'єктам господарювання

Відповідно до частини першої статті 3 Закону дія Закону поширюється на будь-яку підтримку суб'єктів господарювання надавачами державної допомоги за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів для виробництва товарів або провадження окремих видів господарської діяльності, крім випадків, передбачених частиною другою статті 3 Закону⁶.

Згідно з визначенням, наведеним у пункті 1 частини першої статті 1 Закону, державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Отже, державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- фінансування державної підтримки здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

Відтак захід підтримки вважається державною допомогою лише у випадку, якщо задовольняються 4 вищезазначених кумулятивних критерії, передбачені визначенням державної допомоги (див. рис. 1).

⁶ Відповідно до частини другої статті 3 Закону його дія не поширюється на підтримку:

1) у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, виробництва зброї і військового спорядження для потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

2) господарської діяльності, пов'язаної з:
інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур державних закупівель;
наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України;

3) проектів, що реалізуються Українським культурним фондом у порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд».

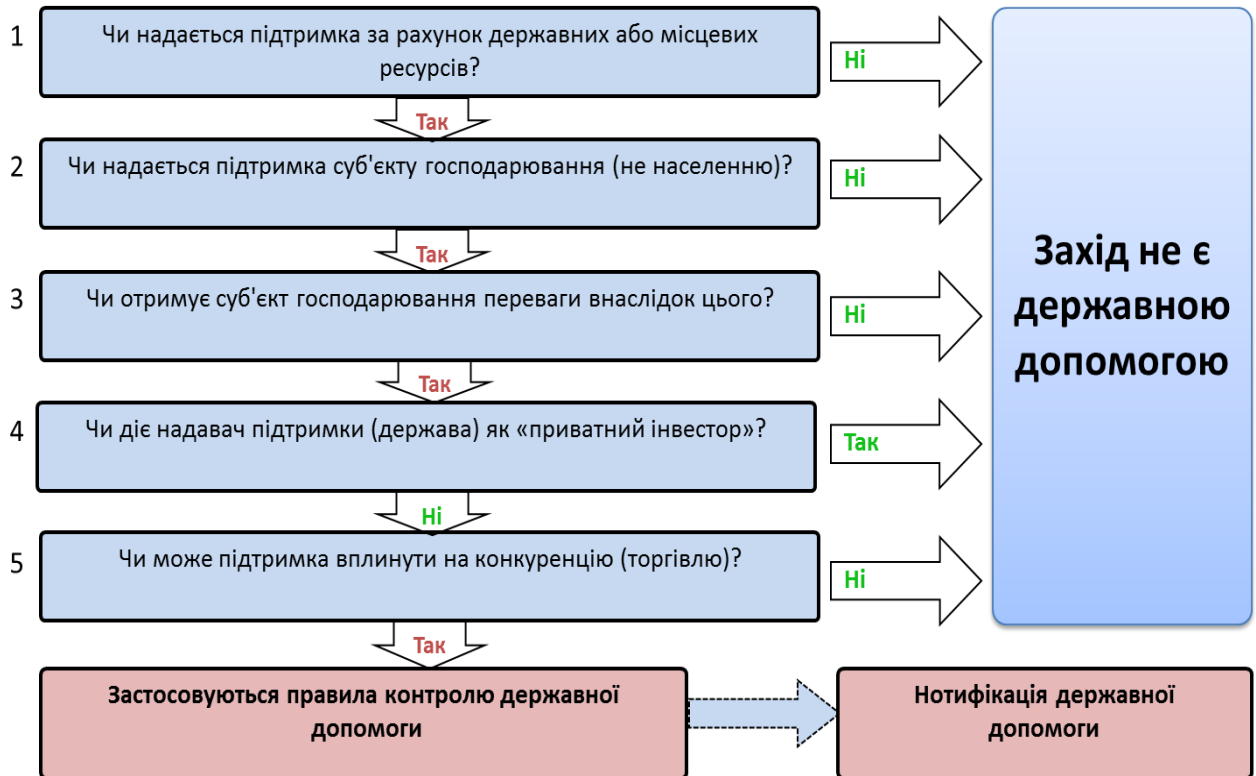

Рис. 1. Схема визначення заходу підтримки державною допомогою

1.2. Міжнародні зобов'язання України. Законопроектна та нормотворча діяльність

Відповідно до Угоди про асоціацію та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства Україна має здійснити такі кроки:

- до 2019 р. прийняти національне законодавство про державну допомогу та забезпечити функціонування Уповноваженого органу;
- до 2021 р. створити повний реєстр програм державної допомоги;
- до 2021 р. будь-яка державна допомога, надана Україною, має оцінюватись за правилами, ідентичними правилам ЄС щодо країн із складною соціально-економічною ситуацією;
- до 2023 р. привести програми державної допомоги у відповідність із критеріями, визначеними Угодою про асоціацію.

У 2018 році Кабінетом Міністрів України затверджено:

- 1) постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність» № 118 від 07.02.2018⁷;

⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2018-%D0%BF>

2) постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць» № 33 від 31.01.2018⁸;

3) постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників» № 11 від 11.01.2018⁹;

4) постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання» № 36 від 31.01.2018¹⁰;

5) постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва» № 57 від 07.02.2018¹¹;

6) постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес» № 420 від 23.05.2018¹²;

7) постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення зміни до переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес» № 1141 від 27.12.2018¹³.

Також протягом 2018 року тривала робота щодо узгодження та доопрацювання проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища». Наразі така робота триває.

Комітетом у 2018 році розроблено проекти постанов Кабінету Міністрів України щодо критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, робота з якими триває у 2019 році, а саме:

1) проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у вугільній галузі»¹⁴ схвалено на засіданні Комітету 20.12.2018;

2) проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у банківській галузі»¹⁵ схвалено на засіданні Комітету 27.12.2018¹⁶.

⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/33-2018-%D0%BF>

⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2018-%D0%BF>

¹⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36-2018-%D0%BF>

¹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-2018-%D0%BF>

¹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/420-2018-%D0%BF>

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1141-2018-%D0%BF#n2>

¹⁴ <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/146891>

¹⁵ <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/146928>

¹⁶ Роботу над зазначеним проектом планується продовжити у 2020-2021 роках.

Розроблений Комітетом проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення їх у відповідність із законодавством про державну допомогу суб'єктам господарювання» схвалено на засіданні Кабінету Міністрів України 21.03.2018, зареєстровано у Верховній Раді України 23.03.2018 за № 8191¹⁷, однак на засіданнях Верховної Ради України у 2018 році не розглядався.

Комітетом у 2018 році розроблено три законопроекти, робота над якими триватиме у 2019 році, а саме:

1) проєкт Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»¹⁸ схвалено на засіданні Комітету 20.09.2018;

2) проєкт Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»¹⁹ схвалено на засіданні Комітету 20.09.2018;

3) проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»²⁰ доопрацьований за результатами публічного обговорення, схвалено на засіданні Комітету 13.12.2018²¹. Цей законопроект спрямований на врегулювання, зокрема, таких питань (наведені в додатку 3 до Звіту):

- обмеження чинного визначення «державної допомоги суб'єктам господарювання» за Законом у зв'язку з відсутністю в ньому критерію впливу на торгівлю України з ЄС, який є невід'ємною ознакою для визнання державної підтримки державною допомогою згідно з Угодою про асоціацію;

- невідповідність визначення «суб'єкта господарювання», що наведене в Законі України «Про захист економічної конкуренції» та використовується для цілей Закону, аналогічному визначенню, передбаченому *acquis* ЄС;

- невідповідність застосування визначення «державна допомога суб'єктам господарювання» за Законом його застосуванню відповідно до *acquis* ЄС за відсутності визначення у Законі терміна «економічна діяльність»;

- невідповідність норм Закону в частині надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, *acquis* ЄС;

- відсутність за Законом можливості проведення оцінки заходів, які не підпадають під жодну з визначених у статті 6 Закону цілей, що унеможливорює

¹⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63731

¹⁸ <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/150010>

¹⁹ <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/145120>

²⁰ <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/146530>

²¹ Необхідність доопрацювання Закону обумовлена його недосконалістю та прогалинами, зокрема, неповною відповідністю *acquis* ЄС, що були виявлені при практичному застосуванні Комітетом його норм.

встановлення загальних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції;

- відсутність визначеної законодавством можливості стягнення процентної ставки за користування державною допомогою, що була визнана недопустимою та підлягає поверненню, що не відповідає *acquis* ЄС;
- недосконалість процесуального порядку розгляду Комітетом повідомлень про державну допомогу, зокрема, відсутність можливості розгляду питань у сфері державної допомоги адміністративними колегіями Комітету;
- відсутність у системі національного конкурентного права інституту державної допомоги.

Поряд із цим, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання діяльності Українського культурного фонду»²² від 03.07.2018 № 2481-VIII внесено зміни до Закону, якими встановлено, що дія Закону не поширюється на підтримку проєктів, що реалізуються Українським культурним фондом у порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд»²³.

Комітетом у 2018 році затверджено два процесуальних нормативно-правових акти у сфері державної допомоги, що значно спростили надавачам державної допомоги порядок подання до Комітету повідомлень про нову державну допомогу та інформації про надану державну допомогу в електронній формі, а саме:

1) розпорядження Комітету від 19.07.2018 № 15-рп²⁴ (zareєстроване в Міністерстві юстиції України 16.08.2018 за № 942/32394), яким вносяться зміни до розпорядження Комітету від 28.12.2015 № 43-рп, зокрема, щодо подання інформації про надану державну допомогу в електронній формі;

2) розпорядження Комітету від 13.09.2018 № 18-рп²⁵ (zareєстроване в Міністерстві юстиції України 27.11.2018 за № 1337/32789), яким вносяться зміни до розпорядження Комітету від 04.03.2016 № 2-рп, зокрема, щодо подання повідомлень про нову державну допомогу в електронній формі.

Цими розпорядженнями було запроваджено перехід до сучасної електронної комунікації Комітету з надавачами державної допомоги в питаннях подання Комітету передбачених Законом повідомлень та інформації надавачами державної допомоги із застосуванням персональних електронних

²² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2481-19>

²³ Законопроект не було погоджено з Комітетом, про що Комітет повідомив Кабінет Міністрів України листом від 17.10.2019 № 500-29/01-13710, а Прем'єр-міністр України дорученням від 31.10.2018 № 41836/1/1-18 зобов'язав міністрів, керівників інших центральних органів виконавчої влади забезпечити погодження з Комітетом нормативно-правових актів з питань надання державної допомоги суб'єктам господарювання.

²⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0942-18>

²⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1337-18>

кабінетів та цифрових підписів, а також спрощено та вдосконалено форми подання таких повідомлень та інформації.

1.3. Діяльність Комітету як Уповноваженого органу з питань державної допомоги

До повноважень Антимонопольного комітету України як Уповноваженого органу, зокрема, належить:

- отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу від надавачів такої допомоги у порядку, встановленому цим Законом;
- визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом;
- збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- надання роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;
- прийняття рішень про тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги відповідно до Закону та про припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції;
- проведення моніторингу державної допомоги;
- визначення порядку ведення та доступу до реєстру державної допомоги;
- розроблення та внесення в установленому порядку Кабінету Міністрів України пропозицій щодо прийняття нормативно-правових актів з питань державної допомоги.

З метою забезпечення ефективної реалізації повноважень, покладених на Комітет як на Уповноважений орган, у Комітеті діє Департамент моніторингу і контролю державної допомоги (далі – Департамент). Штатна чисельність Департаменту наприкінці 2018 року становила 30 одиниць. Департамент складається з чотирьох відділів, які мають галузеву спеціалізацію та здійснюють роботу в напрямі реалізації повноважень Комітету у сфері моніторингу і контролю державної допомоги, та аналітичного сектору.

Діяльність Комітету із впровадження моніторингу і контролю державної допомоги висвітлена у Звіті Антимонопольного комітету України за 2018 рік²⁶, затвердженому розпорядженням Комітету від 12.03.2019 № 2-рп.

Протягом 2018 року Комітетом прийнято **185** рішень по суті у сфері державної допомоги (див. рис. 2). У 2017 році Комітет таких рішень не приймав.

²⁶ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=148160&schema=main>

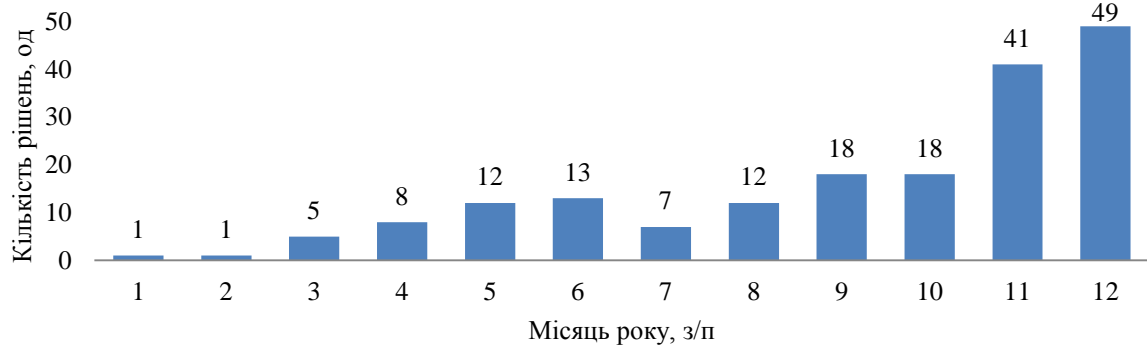

Рис. 2. Кількість рішень АМКУ у сфері державної допомоги за 2018 рік (за місяцями)

Протягом 2018 року відбувалось поступове збільшення кількості прийнятих Комітетом рішень.

Кількість прийнятих у 2018 році рішень Комітету у сфері державної допомоги

174	Рішення щодо визнання підтримки суб'єктів господарювання, такою, що не є державною допомогою
8	Рішень про допустимість державної допомоги для конкуренції. При цьому одне рішення Комітету прийнято про допустимість державної допомоги для конкуренції за умови виконання зобов'язань
1	Рішення, яке містить у резолютивній частині: визнання частини підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою, а також допустимість державної допомоги для конкуренції
2	Рішення про визнання державної допомоги недопустимою для конкуренції, припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції

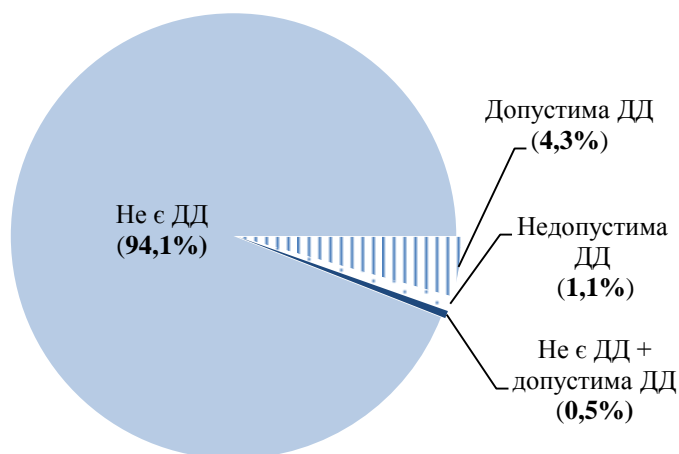

Рис. 3 Структура прийнятих рішень Комітету у 2018 році

Зі 185 рішень Комітету за результатами розгляду справ у 2018 році Комітетом прийнято **10** рішень, у тому числі:

- 2** рішення про недопустимість державної допомоги для конкуренції;
- 1** рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції;
- 7** рішень про визнання підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою.

Рішення Комітету стосувалися повідомлень про державну допомогу (ДД) органів місцевого самоврядування (ОМС), органів виконавчої влади (ОВВ) та Державного управління справами (ДУС) (див. табл.).

Таблиця

Кількість прийнятих рішень Комітетом за надавачами ДД у 2018 році

Надавачі підтримки / державної допомоги	Кількість прийнятих рішень, од.	Кількість прийнятих рішень, %
ОМС	170	91,9%
ОВВ, у тому числі:	10	5,4%
- міністерства, агентства	5	2,7%
- державні адміністрації	5	2,7%
ДУС	5	2,7%

Кількість рішень Комітету за регіонами наведено на рис. 4.

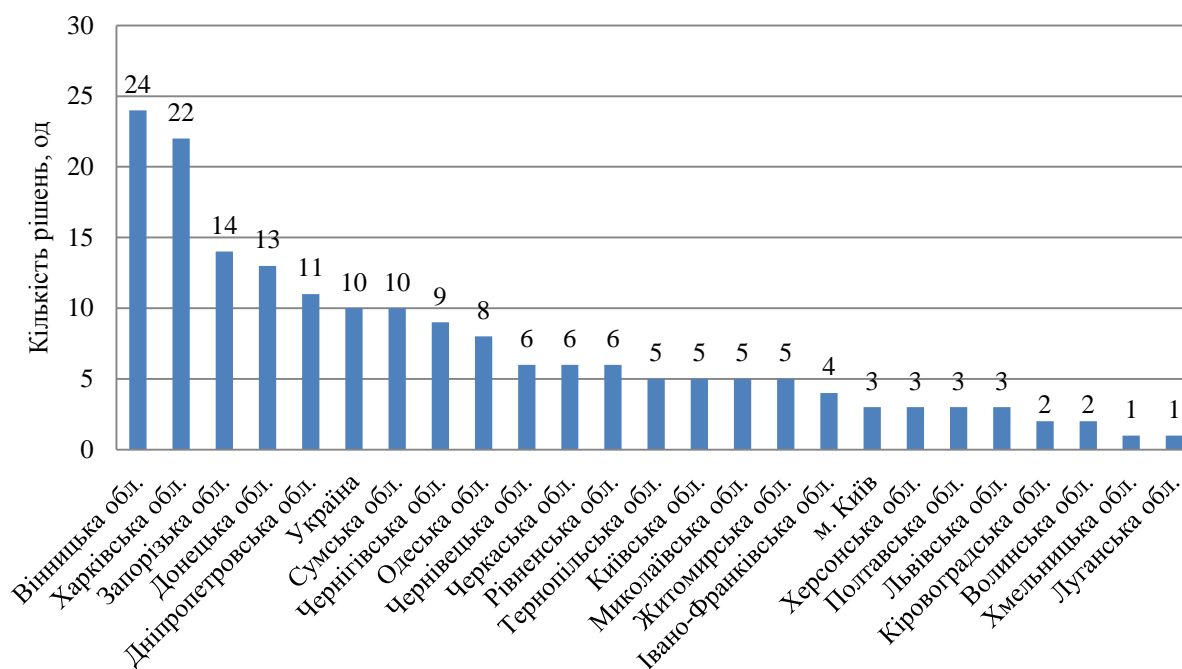

Рис. 4. Кількість рішень Комітету за регіонами у 2018 році

5,4 % рішень стосувалися всієї території України;

25 % рішень стосувалися Вінницької та Харківської областей;

26,1 % рішень стосувалися Запорізької, Донецької, Дніпропетровської та Сумської областей;

43,5 % рішень стосувалися інших 18 областей та м. Києва²⁷.

Кількість рішень за регіонами прямо пропорційна активності відповідних регіонів у питаннях державної допомоги і надісланих до Комітету повідомлень про державну допомогу.

Рішення Комітету стосувалися підтримки / державної допомоги на загальну суму **32 335 614,20 тис. грн**, у тому числі:

- рішення Комітету про допустимість державної допомоги для конкуренції стосувалися суми **2 695 722,01 тис. грн**;
- рішення Комітету про визнання державної допомоги недопустимою для конкуренції стосувалися суми **426 762,20 тис. грн**;
- рішення Комітету щодо визнання підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою, стосувалося суми **29 213 130,00 тис. грн**.

²⁷ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Більшість зі **185 рішень** Комітету, а саме **150 рішень (81,05 %)** на суму **27 884 088,04 тис. грн**, стосувалися:

- 1) **благоустрою;**
- 2) **пасажирських перевезень; послуг громадського транспорту;**
- 3) **водопостачання, водовідведення;**
- 4) **культури, спорту;**
- 5) **охорони здоров'я;**
- 6) **поводження з твердими побутовими відходами;**
- 7) **надання податкових пільг.**

Переважає кількість рішень Антимонопольного комітету України (близько 60 % на суму понад 22 млрд грн) стосувалась підтримки комунальних підприємств.

Бюджетний кодекс України передбачає можливість надання певних преференцій комунальним підприємствам. Зокрема, стаття 17 цього кодексу передбачає можливість надання місцевих гарантій (які є однією з форм державної допомоги згідно зі статтею 6 Закону) для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, що належать до комунального сектору економіки. А статтею 89 Бюджетного кодексу України передбачається віднесення до видатків, що здійснюються з бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, видатки, зокрема, на вищу та професійно-технічну освіту у навчальних закладах комунальної власності, оплату комунальних послуг та енергоносіїв комунальними закладами охорони здоров'я, що надають первинну медичну допомогу, співфінансування оплати медичних послуг, що надаються в рамках програми державних гарантій медичного обслуговування населення, для покриття вартості комунальних послуг та енергоносіїв комунальних закладів охорони здоров'я, місцеві програми розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я, державні культурно-освітні та театральні-видовищні програми (сільські, селищні та міські палаци і будинки культури, клуби, центри дозвілля, інші клубні заклади та бібліотеки; театри, районні (міські) бібліотеки або централізовані бібліотеки районної (міської) централізованої бібліотечної системи, музеї, виставки, палаци і будинки культури, школи естетичного виховання дітей, включаючи заклади та установи комунальної власності, яким надано статус академічних, національних, зоопарки комунальної власності).

Із повідомлень про державну допомогу, що надходять Комітету від органів місцевого самоврядування, вбачається, що комунальні підприємства створюються і в подальшому фінансуються з метою, яку ці органи визначають на власний розсуд.

Якщо на 01.01.2016 кількість комунальних підприємств становила **11 438** одиниць, то на 01.01.2019 їх кількість становила **12 842** одиниці, а на 01.08.2019 – **13 377** одиниць.

Враховуючи кількість комунальних підприємств і темпи її зростання, а також відповідне збільшення видатків із місцевих бюджетів на діяльність комунальних підприємств, гострим стає питання законодавчого врегулювання порядку та підстав створення комунальних підприємств органами місцевого самоврядування, а також умов фінансування комунальних підприємств за рахунок місцевих бюджетів.

Рішення Комітету про допустимість державної допомоги для конкуренції
(наведені в додатку 1 до Звіту)

Комітетом прийнято **8 рішень** про допустимість державної допомоги для конкуренції та **одне рішення**, яке містить у резолютивній частині поряд із рішенням про визнання частини підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою, також рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції.

Рішення про допустимість державної допомоги стосувалися, головним чином, **сфери культури (7 рішень)**.

Рішення стосувалися суми **державної допомоги** в розмірі **2 695 722,01 тис. грн**, у тому числі допомоги у:

- 2018 році на суму **31 327,46 тис. грн**;
- 2019 році на суму **193 755,67 тис. грн**;
- 2020 році на суму **23 750,12 тис. грн**;
- 2021 році на суму **29 378,21 тис. грн**;
- а також допомоги за періоди:
 - 2018 – 2019 (без розбивки по роках) на суму **300 000,00 тис. грн**;
 - 2019 – 2022 (без розбивки по роках) на суму **2 117 510,54 тис. грн**.

Рішення стосувалися повідомлень: органів місцевого самоврядування (**78 %**), Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (**11 %**), Державного управління справами (**11 %**).

За регіонами рішення стосувалися:

- усієї території України (**22 %**);
- Чернігівської області (**34 %**);
- Запорізької, Дніпропетровської, Харківської, Донецької областей (по **11 % відповідно**).

Більшість рішень (7 рішень (78 %)) стосувалися сфери культури на суму державної допомоги **2 395 722,01 тис. грн.**

7 рішень (78 %) стосувалися індивідуальної ДД.

2 рішення (22 %) – програм ДД (з яких **1 (11 %)** – чинної програми ДД).

Рішення Комітету про недопустимість державної допомоги для конкуренції (наведені в додатку 2 до Звіту)

Комітетом прийнято **2 рішення** про недопустимість державної допомоги для конкуренції, які стосувалися **пасажирських перевезень автомобільним транспортом загального користування (Вінницька обл.)²⁸ та сфери поводження з побутовими відходами (Житомирська обл.)**. Рішення стосувалися суми **426 762,20 тис. грн.**

Отже, у 2018 році Комітет встановив факт надання недопустимої державної допомоги на зазначену суму.

Рішення Комітету про визнання підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою²⁹

Комітетом прийнято **174 рішення** про визнання підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою, та **одне рішення**, яке містить у резолютивній частині визнання підтримки суб'єктів господарювання такою, що не є державною допомогою. Рішення стосувалися суми державної підтримки в розмірі **29 213 130,00 тис. грн.**

Підтримка у сферах благоустрою населених пунктів, охорони здоров'я, туризму, диспетчеризації ліфтів, інформатизації, цивільного захисту населення, рятувальних послуг на вугледобувних підприємствах була визнана Комітетом такою, що не є державною допомогою, з огляду на те, що послуги отримувачів надаються на безкоштовній основі для населення, не реалізуються на ринку, у розумінні Закону України «Про захист економічної конкуренції», та не беруть участі в господарському обороті. Отже, така підтримка не спотворює економічної конкуренції.

Підтримка діяльності щодо надання телекомунікаційних послуг, послуг громадського мовлення, послуг із теплопостачання та послуг із перевезення пасажирів міським електротранспортом в 2018 році не визнавалась Комітетом державною допомогою, на підставі частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Зазначені

²⁸ Рішення Комітету було оскаржене Департаментом енергетики, транспорту та зв'язку Вінницької міської ради до Окружного адміністративного суду міста Києва, який рішенням від 27.05.2019 № 640/65/19 (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/82045511>) у задоволенні позову відмовив повністю.

²⁹ Рішення розміщені на Порталі державної допомоги (<http://pdd.amc.gov.ua/>).

послуги були віднесені до послуг, що становлять загальний економічний інтерес (ПЗЕІ)³⁰.

Підтримка суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері водопостачання та централізованого водовідведення, захоронення твердих побутових відходів, була визнана такою, що не є державною допомогою, оскільки ця діяльність віднесена до сфери природної монополії. Сфера природної монополії передбачає відсутність конкуренції на відповідному ринку внаслідок технологічних особливостей виробництва. Однією з умов, за якої державна підтримка буде державною допомогою, є те, що підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції. На ринку надання на відповідній території послуг із водопостачання та водовідведення, захоронення твердих побутових відходів у суб'єктів, які здійснюють таку діяльність, відсутні конкуренти.

Підтримка діяльності щодо будівництва та реконструкції об'єктів метрополітену, інвестування в об'єкти інфраструктури була визнана Комітетом такою, що не є державною допомогою, на підставі частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Зазначена діяльність була віднесена до господарської діяльності, пов'язаної з інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур державних закупівель.

Підтримка суб'єктів господарювання у формі встановлення місцевих податків та зборів також була визнана такою, що не є державною допомогою, оскільки встановлення таких податків передбачено Податковим кодексом України, не надає переваг суб'єктам господарювання та не містить вибіркового характеру.

У прийнятих **175** рішеннях Комітету наведені обґрунтування для прийняття рішень про визнання підтримки суб'єктів господарювання, такою, що не є державною допомогою. У відсотковому значенні вони становлять:

- **відсутність конкуренції** (відсутня участь у господарському обороті; негосподарська діяльність) – **53 %**;
- **ПЗЕІ (у частині компенсації обґрунтованих витрат)** – **16 %**;
- **природні монополії** – **10 %**;
- **інвестування в об'єкти інфраструктури** – **1,7 %**;
- **інше** (податки; не суб'єкти господарювання) – **19,3 %**.

³⁰ Послуги, що становлять загальний економічний інтерес, - послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки. Відповідно до абзацу третього пункту 2 частини другої статті 3 Закону його дія не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.

1.4. Підвищення обізнаності у сфері державної допомоги

Одним із головних завдань Департаменту було поширення обізнаності у сфері державної допомоги серед надавачів та отримувачів державної допомоги.

Протягом 2018 року:

✓ надано **379** роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги, у тому числі **9** узагальнених роз'яснень із питань, що найчастіше виникають у надавачів державної допомоги, зокрема, серед них роз'яснення щодо:

- відшкодування витрат, пов'язаних із виробництвом сільськогосподарської продукції, від 04.01.2018 № 1-рр/дд³¹;
- визначення поняття «об'єкт інфраструктури» від 28.02.2018 № 2-рр/дд³²;
- державної підтримки суб'єктів природних монополій від 20.03.2018 № 3-рр/дд³³;
- послуг, що становлять загальний економічний інтерес, від 20.03.2018 № 4-рр/дд³⁴;
- подання повідомлень про чинну індивідуальну державну допомогу від 17.04.2018 № 5-рр/дд³⁵;
- діяльності у сфері культури та культурної спадщини від 18.05.2018 № 6-рр/дд³⁶;
- встановлення органами місцевого самоврядування ставок оподаткування від 16.08.2018 № 10-рр/дд³⁷;
- гарантій, що надаються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій від 06.09.2018 № 11-рр/дд³⁸;
- діяльності у сфері освіти від 13.09.2018 № 12-рр/дд³⁹;
- ✓ отримано повідомлень про:
 - нову державну допомогу – **860**;
 - програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності Законом – **56**;
- ✓ проведено понад **6 650** консультацій із надавачами державної підтримки;

³¹ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=138961&schema=main>

³² <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140558>

³³ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140736&schema=main>

³⁴ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=140886&schema=main>

³⁵ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=141182&schema=main>

³⁶ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=141915&schema=main>

³⁷ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=143697&schema=main>

³⁸ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=144156&schema=main>

³⁹ <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=144320&schema=main>

✓ проведено **49** виступів на заходах щодо державної допомоги за участю центральних та місцевих органів влади, європейських експертів, громадськості тощо.

З метою покращення співпраці з центральними та місцевими органами влади та підвищення рівня їх обізнаності щодо державної допомоги у 2018 році Комітетом за сприяння Проекту ЄС «Підтримка Антимонопольного комітету України у впровадженні правил державної допомоги» (далі – Проект ЄС) проведено **2** регіональних семінари з питань державної допомоги (у Києві в листопаді та в Чернівцях у грудні), а також **2** спеціалізованих семінари на тему «Інституційна ефективність органу контролю державної допомоги, процедури оцінки державної допомоги та вимоги до підготовки рішень про державну допомогу» (у вересні) та на тему «Державна допомога у формі податкових заходів» (у листопаді). Експертами Проекту ЄС на Порталі державної допомоги створено нову рубрику «E-learning», де розміщено інформацію, яку працівники надавачів державної допомоги можуть використовувати для самоосвіти.

Також у 2018 році було здійснено, зокрема, такі заходи:

28 лютого в Комітеті відбувся **круглий стіл за участю надавачів державної допомоги**, під час якого розглянуто основні питання, які стосуються особливостей формування бюджетних запитів щодо надання державної допомоги, відповідно до пункту 4 статті 35 Бюджетного кодексу України, а також реєстрації державної допомоги, включаючи звітність відповідно до пункту 3 статті 16 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;

15 березня співробітники Комітету взяли участь у **VII Щорічному міжнародному форумі з конкуренційної політики**, організованому Комітетом спільно з Фондом розвитку конкуренції, під час якого було висвітлено роботу Комітету щодо розвитку ефективної системи контролю державної допомоги.

22 березня співробітники Комітету **провели навчальний семінар** для працівників структурних підрозділів Київської міської державної адміністрації та столичних районних адміністрацій, під час якого була надана інформація з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;

03 квітня **проведено робочу зустріч** із представниками Північної економічної фінансової корпорації та ЄБРР;

26 квітня **проведено навчальний семінар** із питань державної допомоги в Тернопільській міській раді;

10 – 11 травня в Кременчуці працівники Комітету **взяли участь як спікери з питань державної допомоги в Міжнародному бізнес-форумі** «Міжнародне співробітництво: створюємо майбутнє разом»;

20 червня **проведено круглий стіл** з питань державної допомоги у формі гарантій, за участю експертів Проекту ЄС, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України;

06 липня в Комітеті **проведено засідання міжвідомчої робочої групи** з питань впровадження системи моніторингу і контролю державної допомоги;

16 серпня **відбулася робоча нарада** з представникам Державної іпотечної установи щодо особливостей застосування Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» при наданні державної підтримки у формі державної гарантії;

28 серпня до Міністерства енергетики та вугільної промисловості України **надіслано Довідку Енергетичного Співтовариства щодо оцінки заходів з державної допомоги у сфері електроенергетики України**;

03 вересня було **проведено нараду** в Міністерстві фінансів України щодо бюджетного процесу за участю представників Комітету та Проекту ЄС;

24 – 25 вересня представники Комітету та Проекту ЄС **взяли участь як спікери в щорічному традиційному Дні діалогу з владою** у м. Тернопіль, за участю **350** представників міських, селищних та сільських голів, представників Верховної ради України, Уряду та центральних органів виконавчої влади, громадських організацій, а також іноземних партнерів.

1.5. Функція моніторингу державної допомоги

Законом на Комітет покладено функцію моніторингу державної допомоги. Пунктом 5 частини першої статті 1 Закону передбачено, що моніторинг державної допомоги - збирання та проведення аналізу інформації про державну допомогу з метою здійснення контролю за дотриманням вимог цього Закону та рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги, визначеного цим Законом, а також підготовка та подання звітності про державну допомогу.

У частині виконання функції моніторингу державної допомоги Комітет розглядає проекти нормативно-правових актів (далі – НПА), що надходять йому на погодження. Так, у 2018 році Комітетом було:

погоджено без зауважень **234** НПА;

погоджено із зауваженнями **38** НПА;

погоджено із зауваженням на засіданнях Уряду та Урядових комітетів – **4** НПА.

Положеннями Закону передбачено зобов'язання всіх надавачів державної допомоги протягом одного року з дня набрання чинності Законом (до 02.08.2018) подати Уповноваженому органу повідомлення про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих

ресурсів, які існували на день набрання чинності Законом; **56** таких повідомлень надійшло до Комітету протягом 2018 року.

Отже, Законом передбачено обов'язок надавачів державної допомоги протягом одного року (до 02.08.2018) повідомити Комітет про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності цим Законом, з метою здійснення Комітетом інвентаризації державної допомоги, що існувала на день набрання чинності Законом. Проте невелика (56) кількість повідомлень про програми підтримки, які існували на дату набрання чинності Законом, оцінюється як недостатня для того, щоб вважати інвентаризацію таких програм завершеною. Ця робота повинна бути продовжена і в наступні роки.

Комітетом ініціативно⁴⁰ отримана інформація від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як про чинні, так і про нові програми державної допомоги / підтримки, що передбачало надання інформації надавачами державної допомоги щодо правових підстав її надання, назви програми, цілей, на які надається підтримка, форми⁴¹, типу, тривалості, галузі, регіону, джерел фінансування тощо.

Результатом такої ініціативи стало збільшення кількості повідомлень про державну допомогу, наданих Комітету протягом 2018 року.

У грудні 2018 року Комітетом **надіслано 13** вимог до центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо надання повідомлень згідно з вимогами Закону. У відповідь було отримано **6** повідомлень та інформацію щодо вже наданих **3** повідомлень, а також відповіді, щодо невіднесення зазначеної у вимогах підтримки до державної допомоги.

⁴⁰ Лист Комітету від 20.02.2018 № 500-29/05-2074 з пропозицією головним розпорядникам бюджетних коштів надати повідомлення щодо державної допомоги згідно з вимогами Закону.

⁴¹ Державна допомога згідно зі статтею 4 Закону може реалізовуватися, зокрема, у таких формах:

- 1) надання субсидій та грантів;
- 2) надання дотацій;
- 3) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів;
- 4) списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання;
- 5) надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами;
- 6) зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- 7) надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових;
- 8) продаж державного майна за цінами, нижче ринкових;
- 9) збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

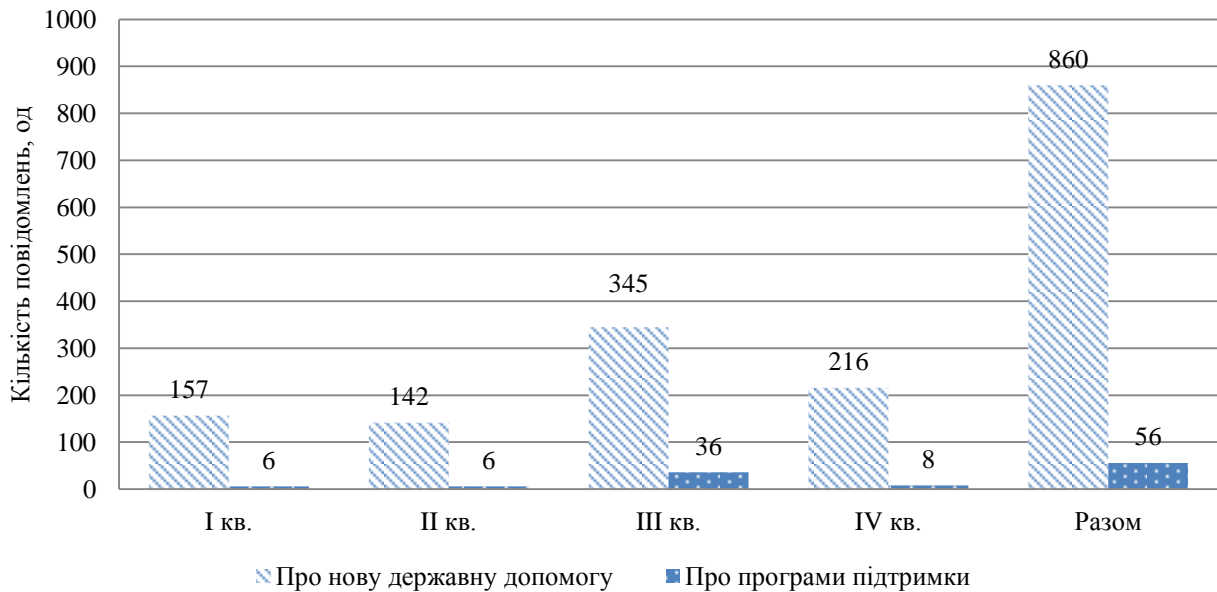

Рис. 5. Кількість повідомлень про нову державну допомогу та про програми підтримки, які існували на дату набрання чинності Законом, що надійшли до Комітету у 2018 році (за кварталами)

Більша частина повідомлень надійшла від органів місцевого самоврядування (**94 %** усіх отриманих Комітетом повідомлень). Від органів виконавчої влади та Державного управління справами надійшло **6 %** повідомлень.

За результатами розгляду повідомлень Комітетом у 2018 році прийнято **185** рішень по суті (на підставі розгляду **263** повідомлень); відмовлено в розгляді та припинено розгляд повідомлень – **401**. Розгляд **252** повідомлень тривав у 2019 році. Велика кількість відмов у розгляді повідомлень обумовлена тим, що ці повідомлення стосуються підтримки, що не містить ознак державної допомоги.

Також у 2018 році до Комітету надійшло 4 заяви про надання незаконної державної допомоги. За результатами проведення перевірки наданої інформації стосовно однієї заяви не виявлено підстав для початку розгляду справи. За результатами проведення перевірки наданої інформації на підставі інших заяв від одного заявника та наданих повідомлень про нову державну допомогу у 2019 році було прийнято розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу, розгляд якої триває у 2019 році.

Також на підставі аналізу отриманої у 2018 році інформації, що викладена у додатках 1 та 2 до Річного звіту про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2017 рік⁴², затвердженого розпорядженням Комітету від 31.08.2018 № 17-рп, було визначено, що протягом 2017 року

⁴² <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=143931&schema=main>

закінчилися **311** із наведених заходів підтримки⁴³, тому вони не потребували подальшого аналізу Комітетом у 2018 році. На підставі поданих у подальшому надавачами державної допомоги повідомлень Комітетом було прийнято **13** рішень про допустимість державної допомоги для конкуренції⁴⁴ та **16** рішень про те, що наведена підтримка не є державною допомогою⁴⁵.

Не всі надавачі державної допомоги, що подали інформацію про підтримку, у подальшому надали Комітету повідомлення про державну допомогу щодо цієї підтримки, оскільки вони вже враховували як надані Комітетом роз'яснення з питань державної допомоги, так і опубліковані рішення Комітету по суті, більшість з яких були про визнання підтримки такою, що не є державною допомогою. Інші надавачі державної допомоги відкликали вже надані Комітету повідомлення про державну допомогу в процесі аналізу їх у Комітеті й надання пояснень цим надавачам про відсутність ознак державної допомоги у поданих заходах підтримки або залишення відповідних повідомлень Комітетом без розгляду за відсутності відповіді на запит додаткової інформації та надання роз'яснень про відсутність ознак державної допомоги. У 2018 році Проектом ЄС разом із Комітетом розпочато роботу щодо аналізу норм Податкового та Митного кодексів України на предмет наявності в них потенційних програм державної допомоги. Ця робота також триває у 2019 році. Зокрема, експертами проаналізовано понад 400 заходів, що містяться в цих кодексах, та зроблена їх попередня оцінка.

Відповідно до Порядку, форм та вимог щодо подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання, що затверджений розпорядженням Комітету від 28.12.2015 № 43-рп (із змінами, внесеними розпорядженням Комітету від 19.07.2018 № 15-рп), отримано від надавачів державної допомоги інформацію про державну допомогу, яку вони надали суб'єктам господарювання у 2018 році. За отриманою інформацією, у 2018 році надано державної допомоги (з урахуванням рішень Комітету, який визнав повідомлену підтримку допустимою для конкуренції державною допомогою) на суму **31 635,28 тис. грн.** Також надавачі державної допомоги надали інформацію про надану у 2018 році незначну державну допомогу⁴⁶ в розмірі **616 614,92 тис. грн.**

Особливістю надання незначної державної допомоги є те, що норми Закону не передбачають подання повідомлення Комітету щодо незначної

⁴³ Протягом 2018 року закінчилися ще 106 заходів підтримки.

⁴⁴ Одне рішення прийнято у 2018 році та 12 рішень – у 2019 році.

⁴⁵ 15 рішень прийнято у 2018 році та одне рішення – у 2019 році.

⁴⁶ Відповідно до пункту 9 частини першої статті 1 Закону незначною державною допомогою є державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року

державної допомоги, якщо вона не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією⁴⁷, і, відповідно, не передбачають рішення Комітету щодо її допустимості / недопустимості для конкуренції. Відповідно до частин дев'ятої та десятої статті 9 Закону суб'єкт господарювання, який має намір отримати незначну державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, а також про всю незначну державну допомогу, отриману ним протягом останніх трьох років, її форму та мету, а вимоги до відомостей про господарську діяльність суб'єкта господарювання, який має намір отримати державну допомогу, визначаються відповідним надавачем державної допомоги з урахуванням вимог щодо подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу, встановлених Комітетом. Рішення Комітету про визнання відповідної державної допомоги незначною державною допомогою законодавством не передбачено. Надавач державної допомоги самостійно вирішує, чи є така державна допомога незначною.

Згідно з розділом 8 «Проведення моніторингу державної допомоги» Закону, Комітет веде реєстр державної допомоги, який розміщено на офіційному сайті Комітету в рубриці «Портал державної допомоги»⁴⁸. Також у цій рубриці розміщена інформація щодо рішень, прийнятих Комітетом по суті у сфері державної допомоги, та щодо справ про державну допомогу. Протягом 2018 року Департаментом моніторингу і контролю державної допомоги забезпечувалась технічна підтримка Порталу державної допомоги та наповнення інформацією за рубриками:

- «Реєстр державної допомоги»;
- «Рішення щодо державної допомоги»;
- «Справи про державну допомогу».

Інформаційно-аналітична система «Реєстр» включає в себе функцію реєстру державної допомоги та функцію електронного документообігу між надавачами державної допомоги та Комітетом.

Розроблені та запроваджені такі форми подання інформації через Портал державної допомоги:

- Форма для надання інформації про державну допомогу, надану у 20__ році;
- Форма для надання інформації про державну допомогу, надану у 20__ році, надавач якої звільнений від обов'язку повідомлення Уповноваженого органу;

⁴⁷ Пункт 2 частини третьої статті 9 Закону.

⁴⁸ <http://pdd.amc.gov.ua/>

- Форма для надання інформації про незначну державну допомогу, надану у 20__ році»;
- Повідомлення про нову індивідуальну державну допомогу;
- Повідомлення про нову програму державної допомоги;
- Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

Зважаючи на необхідність здійснення інформаційної підтримки надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання, а також всебічного інформування громадськості про діяльність Комітету, на офіційному вебпорталі Антимонопольного комітету України в мережі Інтернет за адресою <http://www.amc.gov.ua> було створено рубрику «Державна допомога суб'єктам господарювання», яка містить підрубрики: «Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги», «Рішення Уповноваженого органу з питань державної допомоги», «Річні звіти», «Рішення про початок розгляду справ про державну допомогу», «Портал державної допомоги», «Гаряча телефонна лінія», «Законодавство», «Обговорення нормативно-правових актів», «Інформаційні та аналітичні матеріали», «Контакти», «Відповіді на поширені питання».

2. Державна допомога за 2018 рік

2.1. Загальні показники державної допомоги

Необхідно врахувати, що дія Закону не поширюється на підтримку⁴⁹:

1) у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, виробництва зброї і військового спорядження для потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

2) господарської діяльності, пов'язаної з:

інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур державних закупівель;

наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України⁵⁰;

3) проектів, що реалізуються Українським культурним фондом у порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд»⁵¹.

Протягом 2018 року Комітетом прийнято **185** рішень (по суті) щодо державної допомоги, передбачених статтями 10 та 11 Закону. У 2017 році такі рішення не приймалися у зв'язку з набранням чинності Законом з 02.08.2017 та передбаченими Законом процесуальними строками для прийняття таких рішень.

З урахуванням прийнятих у 2018 році рішень Комітету щодо допустимості державної допомоги для конкуренції було надано державної допомоги на суму **31 635,28 тис. грн.** За наданою надавачами державної допомоги інформацією, розмір наданої у 2018 році незначної державної допомоги становив **616 614,92 тис. грн**⁵².

Розмір наданої державної допомоги у 2018 році в Україні, за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого

⁴⁹ Відповідно до статті 3 Закону.

⁵⁰ Див. постанову Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 420 «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес» із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1141.

⁵¹ Частина другу статті 3 доповнено пунктом 3 згідно із Законом № 2481-VIII від 03.07.2018.

⁵² Рішення Комітету про визнання відповідної державної допомоги незначною державною допомогою законодавством не передбачено. Надавач державної допомоги самостійно вирішує чи є така державна допомога незначною.

самоврядування, становив **648,25 млн грн**, що за середнім курсом Національного банку України за 2018 рік (1 євро = 32,14 грн⁵³) становить **20,17 млн євро**.

ВВП України (номінальний)⁵⁴ у 2018 році становив **3 558,71 млрд грн**⁵⁵, або **110,72 млрд євро**.

Державну допомогу у 2018 році, за отриманими від надавачів даними, можна оцінити на рівні **0,018 %** ВВП України.

Чисельність зайнятого населення України працездатного віку⁵⁶ за 2018 рік становила **15 718 600 осіб**⁵⁷.

Державну допомогу на кожну зайняту особу працездатного віку у 2018 році, за наведеними надавачами даними, можна оцінити на рівні **41,24 грн/особу**, або **1,28 євро/особу**.

Середньорічна чисельність наявного населення України за 2018 рік становить **42 269 802 осіб**⁵⁸.

Державну допомогу на кожного громадянина України у 2018 році, за наведеними даними, можна оцінити на рівні **15,34 грн/особу**, або **0,48 євро/особу**.

Незначні показники державної допомоги обумовлені невеликою кількістю рішень Комітету, прийнятих у 2018 році, якими повідомлена підтримка суб'єктів господарювання була визнана допустимою для конкуренції державною допомогою. Ці показники державної допомоги є первинною точкою відліку оцінки державної допомоги в Україні⁵⁹.

2.2. Показники державної допомоги за типами допомоги (за наданою надавачами інформацією)

Інформація від надавачів державної допомоги щодо наданої у 2018 році державної допомоги за типами допомоги наведена на рис. 6.

⁵³ https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls

⁵⁴ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

⁵⁵ Офіційний сайт Державної служби статистики України http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/vvpf_kv2018u.htm

⁵⁶ Нижня межа працездатного віку (16 років) встановлена згідно з пунктом 13 частини першої статті 1 Закону України «Про зайнятість населення» (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>). Верхня межа встановлюється згідно зі статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/page3>)

⁵⁷ Офіційний сайт Державної служби статистики України (Основні показники ринку праці (річні дані)) http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/arh_osp_rik_u.htm

⁵⁸ Офіційний сайт Державної служби статистики (Чисельність населення (за оцінкою) на 1 січня 2019 року та середня чисельність у 2018 році) http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ds/kn/kn_u/kn1218_u.html

⁵⁹ За 2017 рік Комітетом була зроблена оцінка інформації щодо наданої в Україні підтримки суб'єктів господарювання.

Індивідуальна державна допомога⁶⁰ — захід державної допомоги, що здійснюється поза межами програми державної допомоги, а також окремі заходи державної допомоги, що здійснюються в межах програми державної допомоги, але підлягають повідомленню згідно з умовами такої програми та цим Законом.

Програма державної допомоги⁶¹ — нормативно-правовий акт або сукупність актів, на підставі яких певним категоріям суб'єктів господарювання передбачається надання державної допомоги впродовж певного або невизначеного періоду у визначеному або невизначеному розмірі.

Рис. 6. Показники державної допомоги за типами допомоги (за наданою надавачами інформацією) у 2018 році

Протягом 2018 року індивідуальна державна допомога переважала суму наданої допомоги за програмами державної допомоги та становила 59 % загальної суми наданої державної допомоги. За отриманою інформацією, індивідуальна державна допомога є в Україні найбільш поширеною.

⁶⁰ Відповідно до пункту 3 частини першої статті 1 Закону.

⁶¹ Відповідно до пункту 15 частини першої статті 1 Закону.

2.3. Показники державної допомоги за формами допомоги (за наданою надавачами інформацією)

Інформація від надавачів державної допомоги щодо наданої у 2018 році державної допомоги за формами надання державної допомоги наведена на рис. 7.

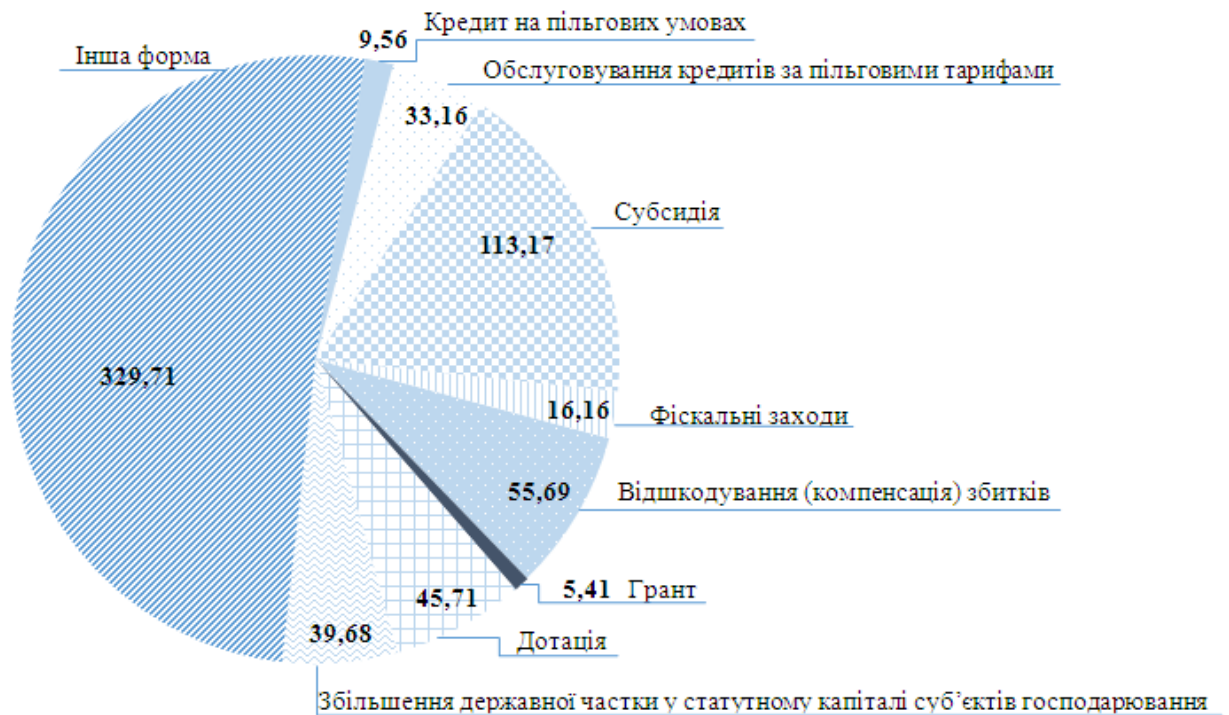

Рис. 7. Сума державної допомоги за формами допомоги (за наданою надавачами інформацією) у структурі державної допомоги 2018 року, млн грн

Найбільш поширеною формою надання державної допомоги у 2018 році є субсидія, яка, за наданою надавачами інформацією, становила 17 %. Відшкодування (компенсація) збитків становило 9 %, дотації – 7 %, збільшення державної частки у статутному капіталі суб'єктів господарювання – 6 %, обслуговування кредитів за пільговими тарифами – 5 %. Інші форми державної допомоги становили 51 %.

2.4. Показники державної допомоги за видами економічної діяльності (за наданою надавачами інформацією)

Інформація від надавачів державної допомоги щодо наданої у 2018 році державної допомоги в розрізі видів економічної діяльності наведена на рис. 8.

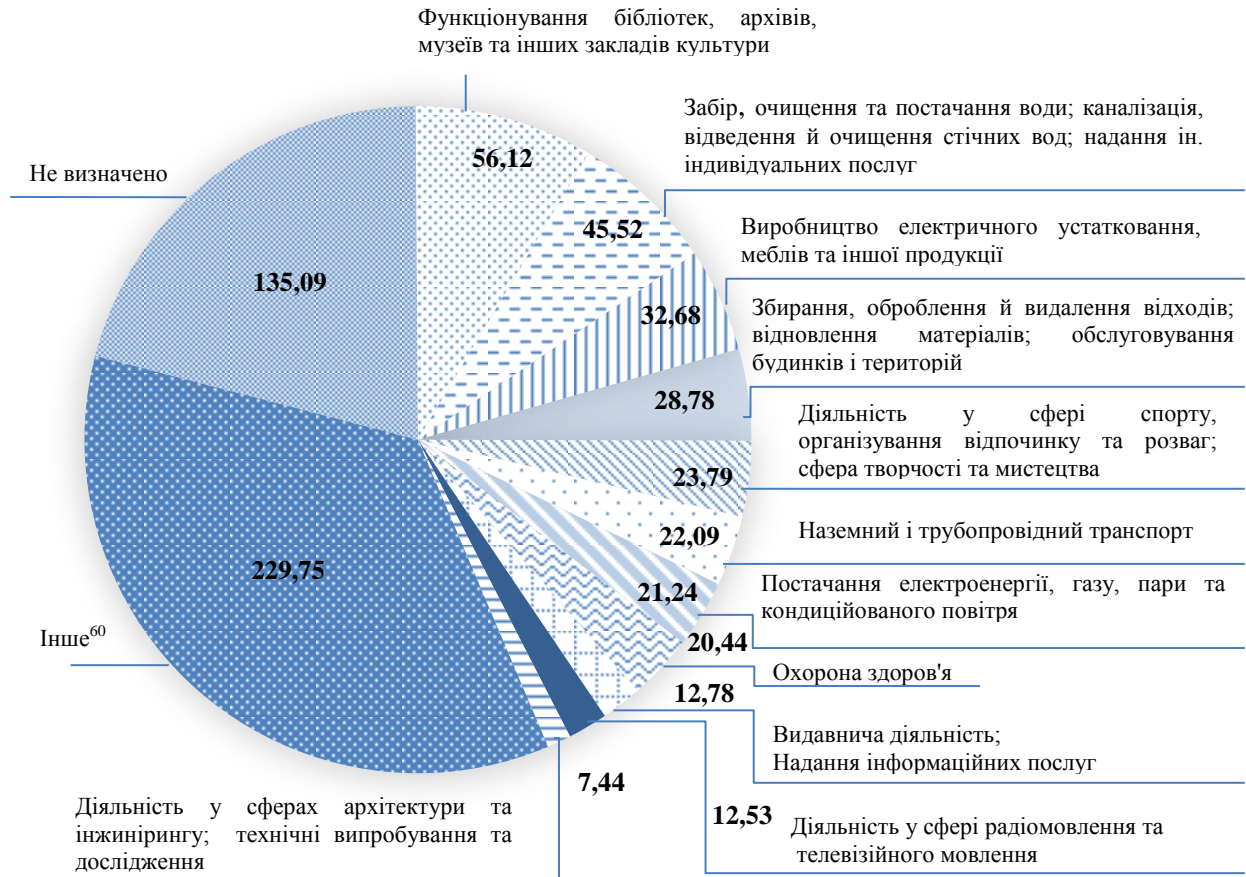

Рис. 8. Сума наданої державної допомоги за видами економічної діяльності (за наданою надавачами інформацією) у 2018 році, млн грн

Найбільша державна допомога у 2018 році надавалася щодо функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури (9%), забору, очищення та постачання води; каналізації, відведення й очищення стічних вод; надання інших індивідуальних послуг (7%); виробництва іншої продукції; виробництва електричного устаткування; виробництва меблів (5%).

⁶² Категорія «Інше» включає в себе державну допомогу за видами економічної діяльності (за наданою надавачами інформацією), частка яких є незначною (менше 1%).

2.5. Показники державної допомоги за джерелами фінансування (за наданою надавачами інформацією)

Інформація від надавачів державної допомоги щодо наданої у 2018 році державної допомоги за джерелами фінансування наведена на рис. 9.

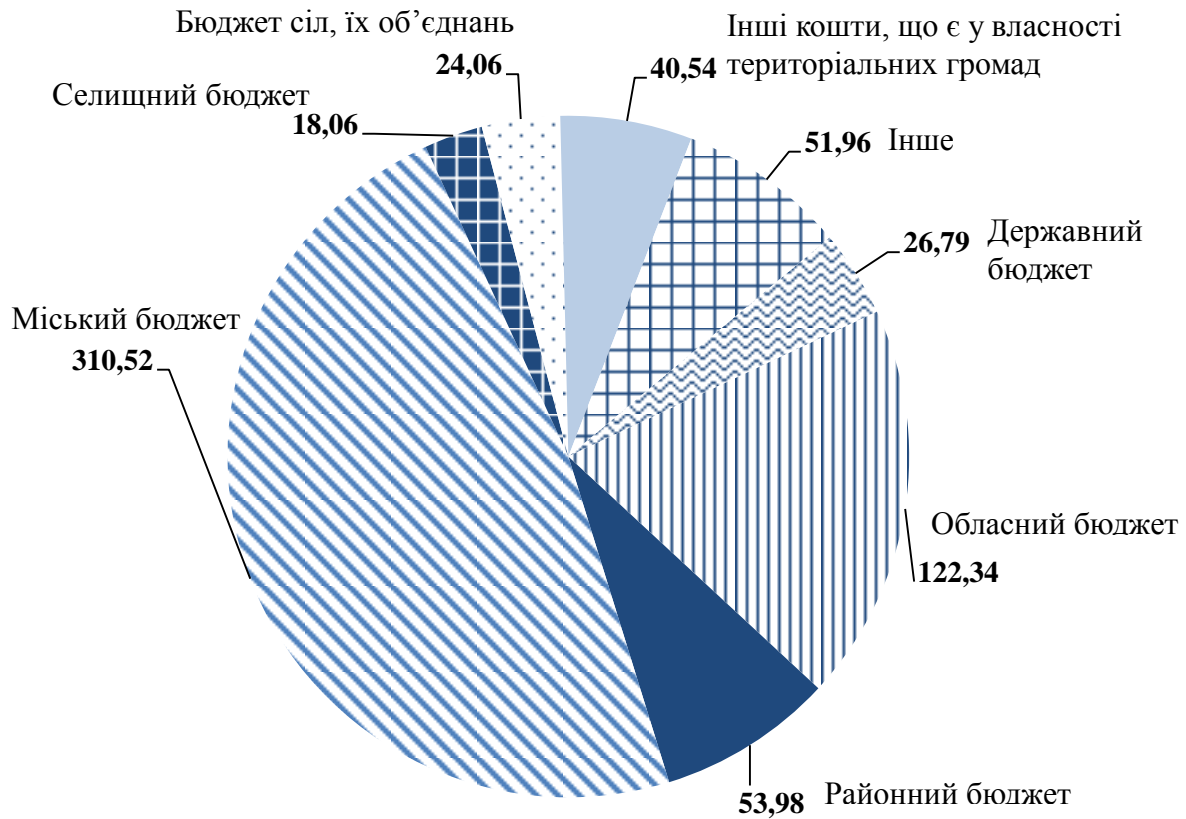

Рис. 9. Сума державної допомоги за джерелами фінансування (за наданою надавачами інформацією) у структурі державної допомоги 2018 року, млн грн.

За наданою надавачами державної допомоги інформацією, державна допомога у 2018 році за рахунок місцевих бюджетів становила 96 % (у тому числі: міських бюджетів – 48 %, обласних бюджетів – 19 %), Державного бюджету – 4 %.

2.6. Показники державної допомоги в розрізі регіонів (за наданою надавачами інформацією)

Інформація від надавачів державної допомоги щодо наданої у 2018 році державної допомоги в розрізі регіонів наведена на рис. 10.

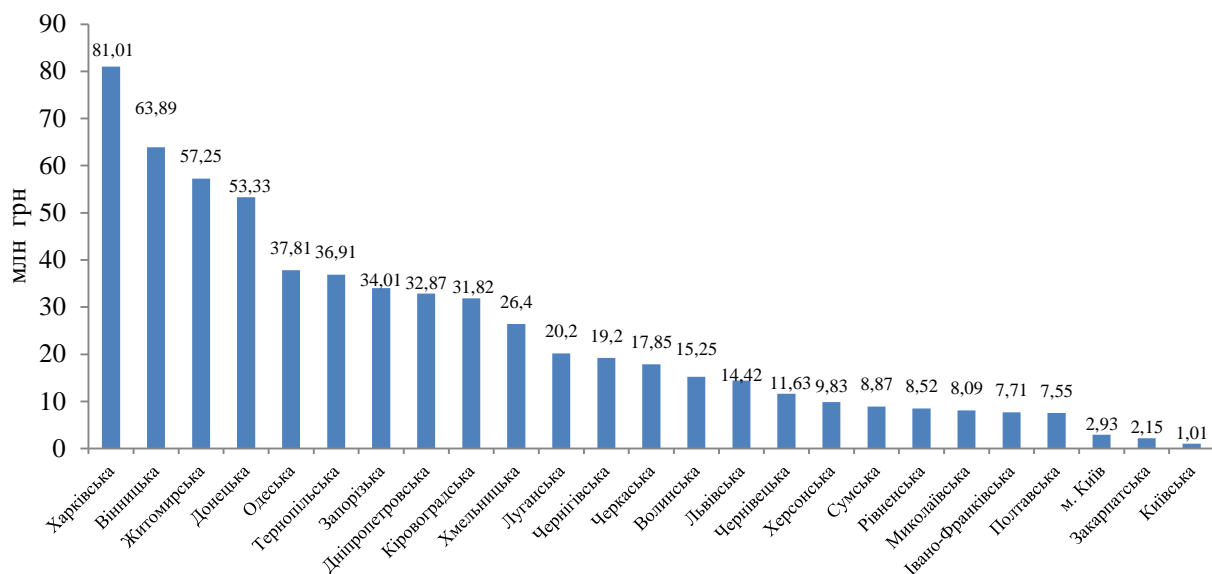

Рис. 10. Сума державної допомоги в розрізі регіонів (за наданою надавачами інформацією) у 2018 році

Дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Наведена інформація не свідчить про надання державної допомоги в Харківській області більше, ніж в інших областях. Діаграма свідчить про те, що в цій області уважніше поставилися до питання надання інформації щодо державної допомоги, ніж у тих регіонах, які надали інформацію про незначні обсяги державної допомоги.

Якщо від Харківської області надійшло 91 інформаційна форма, від Житомирської – 94, від Вінницької – 58, то від Закарпатської області надійшло лише 2 інформаційні форми, від Київської, Миколаївської, Полтавської областей та м. Києва – по 3.

Отже, діаграма також показує активність надавачів державної допомоги у відповідних регіонах у питанні застосування законодавства у сфері державної допомоги та наданні відповідної інформації Комітету.

3. Висновки та напрями, що потребують уваги

Річний звіт складено на основі інформації про державну допомогу суб'єктам господарювання, надану у 2018 році, що надійшла до Антимонопольного комітету України від центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які є надавачами державної допомоги.

Висновки

1. В Україні створена й функціонує національна система контролю державної допомоги. Нормативне регулювання національної системи контролю державної допомоги потребує вдосконалення з урахуванням отриманої практики правозастосування норм регулювання сфери державної допомоги та приведення у відповідність із нормами *acquis* ЄС.

2. Переважна більшість прийнятих у 2018 році Антимонопольним комітетом України рішень по суті за результатами розгляду повідомлень про нову державну допомогу (94,1 %) є рішеннями про визнання підтримки суб'єкта господарювання такою, що не є державною допомогою відповідно до Закону. Це свідчить, зокрема, про наявність труднощів у надавачів державної допомоги щодо кваліфікації ними терміна «державна допомога» відповідно до його визначення у Законі та підтримки, яка не є державною допомогою.

3. Невелика кількість повідомлень про програми підтримки, які існували на дату набрання чинності Законом, що надійшли до Комітету у 2018 році, дає підстави вважати, що у 2018 році надавачами державної допомоги не надано вичерпної інформації стосовно інвентаризації таких програм. Цю роботу має бути продовжено наступними роками.

4. Під час формування щорічного бюджету України необхідним є дотримання надавачами державної допомоги вимог частини четвертої статті 35 Бюджетного кодексу України⁶³.

5. Враховуючи те, що більшість рішень Антимонопольного комітету України стосувалась підтримки комунальних підприємств, а також динаміку зростання їх кількості, потребує законодавчого врегулювання порядок та підстави створення комунальних підприємств органами місцевого самоврядування, а також умови фінансування комунальних підприємств за

⁶³ Згідно із зазначеною частиною, якщо бюджетний запит передбачає надання державної допомоги суб'єктам господарювання за рахунок державного бюджету в будь-якій формі, головні розпорядники бюджетних коштів додають до бюджетного запиту копію рішення Уповноваженого органу з питань державної допомоги, прийнятого за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або справи про державну допомогу відповідно до [Закону України](#) «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», або письмово повідомляють про їх звільнення від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу з посиланням на положення зазначеного Закону та нормативно-правові акти, якими встановлені відповідні умови для звільнення.

рахунок місцевих бюджетів з урахуванням законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання.

Враховуючи здійснений аналіз та практичну роботу Комітету протягом 2018 року можна виділити такі **основні напрями, що потребують уваги у 2019 році** на шляху створення ефективної системи державної допомоги:

1. Прийняття рішень відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» за результатами розгляду повідомлень про нову державну допомогу.

2. Удосконалення нормативного регулювання сфери державної допомоги шляхом внесення змін до чинних нормативно-правових актів, у тому числі до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», Податкового кодексу України, Митного кодексу України, Регламенту Кабінету Міністрів України, а також прийняття нових постанов Кабінету Міністрів України, що визначають критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги суб'єктам господарювання, та інших нормативно-правових актів.

Вдосконалення положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», у тому числі шляхом приведення їх у відповідність із нормами *acquis* ЄС з метою належного виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію та Договором про заснування Енергетичного Співтовариства, у частині:

- введення критерію впливу на торгівлю України з ЄС до дефініції «державна допомога суб'єктам господарювання»;
- введення нових дефініцій «економічна діяльність» та «суб'єкт господарювання», що відповідають *acquis* ЄС;
- приведення норм Закону в частині надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у відповідність з *acquis* ЄС;
- введення можливості встановлення загальних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції;
- введення можливості стягнення процентної ставки за користування державною допомогою, що була визнана недопустимою та підлягає поверненню, що відповідає *acquis* ЄС;
- удосконалення процесуального порядку розгляду Комітетом повідомлень про державну допомогу;
- віднесення інституту державної допомоги до національного конкурентного права.

3. Продовження роботи щодо аналізу норм Податкового та Митного кодексів України на рівні міжвідомчої робочої групи за участю експертів Проекту ЄС.

4. Надання роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги.
5. Проведення різноманітних заходів із метою постійного підвищення обізнаності у сфері державної допомоги її надавачів та отримувачів.
6. Забезпечення інформування Європейської Комісії щодо надання державної допомоги в Україні згідно з вимогами Угоди про асоціацію.

Перелік додатків

Додаток 1. Рішення Комітету про допустимість державної допомоги для конкуренції, що прийняті у 2018 році.

Додаток 2. Рішення Комітету про недопустимість державної допомоги для конкуренції, що прийняті у 2018 році.

Додаток 3. Перелік питань, на врегулювання яких спрямований проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Рішення Комітету про допустимість державної допомоги для конкуренції, що прийняті у 2018 році

№	Назва надавача ДД	Назва отримувача ДД	Ціль ДД	Форма ДД	Тип ДД (програма/індивідуальна)	Регіон	Діяльність, на яку виділяються ресурси	Сума державної допомоги, тис. грн	Тривалість допомоги	Номер та дата рішення Комітету (застосування критеріїв)
1	Управління культури та туризму Чернігівської міської ради (ОМС)	КП «Міський Палац культури»	Культурно-освітня	Поточні трансферти (часткове фінансування витрат на оплату праці, комунальних послуг та енергоносіїв). Операційна допомога.	Індивідуальна	Чернігівська обл.	Культурно-освітня	6237,16	01.01.2018 – 31.12.2018	№ 200-р, 17.04.2018 Про допустимість нової ДД для конкуренції
2	Державне управління справами	ДП «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»	Культурно-освітня, збереження культурної спадщини	Субсидії та фінансова підтримка інвестиційних проектів. Операційна допомога (покриття поточних витрат). Інвестиційна допомога.	Індивідуальна	Україна	Культурно-освітня	138660,6	01.01.2019 – 31.12.2019	№ 515-р, 27.09.2018 Про допустимість нової ДД для конкуренції
3	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (ОВВ), Державна інноваційна фінансово-кредитна установа	Суб'єкти господарювання – юридичні особи, які здійснюють виробництво за видами економічної діяльності переробної	Підтримка реалізації промислово-інноваційних проектів, спрямованих на технологічні інновації для розвитку	Співфінансування промислово-інноваційних проектів на безповоротній основі. Часткова компенсація відсотків за кредитами для реалізації промислово-інноваційних проектів	Програма	Україна	Переробна промисловість	300000,0	З дати прийняття постанови КМУ ⁶⁴ - 31.12.2019	№ 572-р, 19.10.2018 Про допустимість ДД для конкуренції (Критерії оцінки допустимості ДД с.г. на проведення наукових

⁶⁴ Постанову Кабінет Міністрів України не приймав. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України повідомило Комітет, що протягом 2018 року державна допомога за цією програмою не надавалась.

		промисловості на території України - носії промислово-інноваційних проектів	промислово-сті	на безповоротній основі						досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність згідно з постановою КМУ від 07.02.2018 № 118).
4	Департамент культури і туризму Запорізької міської ради (ОМС)	Запорізький муніципальний театр – лабораторія «Ві»; Запорізький муніципальний театр танцю	Збереження та утримання театральних будівель; задоволення потреб населення в театральному мистецтві	Субсидії, поточні та капітальні трансферти	Індивідуальна	Запорізька обл.	Культурно-освітня	40911,945	01.01.2019 – 31.12.2021	№ 574-р, 19.10.2018 Про допустимість нової ДД для конкуренції
5	Управління економічного розвитку міста Чернігівської міської ради (ОМС)	Суб'єкти малого і середнього бізнесу в місті Чернігові	Сприяння соціально-економічному у розвитку регіонів, підтримка місцевих товаровиробників	Часткове відшкодування (компенсація) витрат підприємств на участь у виставково-ярмаркових заходах	Програма (чинна)	Чернігівська обл., м. Чернігів	-	-	01.01.2017 – 31.12.2020	№ 612-р, 05.11.2018 Про допустимість ДД для конкуренції (Критерії оцінки допустимості ДД с.г. для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва згідно з постановою КМУ від 07.02.2018 № 57).
6	Управління культури Виконавчого комітету	КП «Криворізький академічний театр музично-	Розвиток театального мистецтва, задоволення	Субсидія; Податкова пільга	Індивідуальна	Дніпропетровська обл.	Культурно-освітня	58378,8	01.01.2018 – 31.12.2019	№ 701-р, 06.12.2018 Про допустимість ДД для конку-

	Криворізької міської ради (ОМС)	пластичних мистецтв «Академія руху» Криворізької міської ради; КП «Криворізький міський театр ляльок Криворізької міської ради; КП «Криворізький академічний міський театр драми та музичної комедії ім. Тараса Шевченка».	потреб населення в театральному мистецтві							ренції
7	Департамент комунального господарства Харківської міської ради (ОМС)	Комунальна організація «Харківський зоологічний парк»	Оновлення та розвиток Харківського зоопарку шляхом здійснення його повної реконструкції, створення умов утримання тварин, які відповідають європейським і світовим стандартам, збереження та примноження зооколекцій.	Субсидії та поточні трансферти; Капітальні трансферти; Внески до статутного капіталу. Операційна допомога (для покриття поточних витрат під час реконструкції). Інвестиційна допомога (на реконструкцію та закупівлю).	Індивідуальна	Харківська обл., м. Харків	Культурно-освітня	2117510,54	01.01.2019 – 31.12.2022	№ 740-р, 17.12.2018 Про допустимість нової ДД для конкуренції (за умови виконання отримувачем зобов'язання)
8	Управління культури та туризму Чернігівської міської ради	КП «Міський Палац культури імені В'ячеслава Радченка»	Сприяння здійснення виховної та культурно-	Поточні трансферти (часткове фінансування витрат на оплату праці,	Індивідуальна	Чернігівська обл., м. Чернігів	Культурно-освітня	32760,0	01.01.2019 – 31.12.2021	№ 766-р, 20.12.2018 Про допустимість нової ДД

	(ОМС)		освітньої роботи серед різних верств населення	комунальних послуг та енергоносіїв (загальний фонд), поповнення матеріально-технічної бази (спеціальний фонд)						для конкуренції
9	Відділ з питань культури, сім'ї, молоді, спорту та туризму Дружківської міської ради (ОМС)	КП «Дружківський міський парк культури та відпочинку»	Організація змістовного дозвілля і відпочинку, здійснення театральних концертних та культурно-просвітницької діяльності, шляхом проведення культурно-масових заходів	Дотація. Фінансова підтримка у формі використання 100% орендної плати за комунальне майно на потреби підприємства. Операційна допомога на покриття поточних витрат, зокрема, на заробітну плату та нарахування на неї, комунальні видатки, придбання твердого палива.	Індивідуальна	Донецька обл.	Культура	1262,96	01.01.2019 – 31.12.2019	№ 784-р, 27.12.2018 Про визнання підтримки с/г, зазначеної у повідомленні, такою, що не є ДД відповідно до Закону, та про допустимість ДД для конкуренції

Рішення Комітету про недопустимість державної допомоги для конкуренції, що прийняті у 2018 році

№	Назва надавача ДД	Назва отримувача ДД	Ціль ДД	Форма ДД	Тип ДД (програма/індивідуальна)	Регіон	Діяльність, на яку виділяються ресурси	Сума державної допомоги, тис. грн.	Тривалість допомоги	Номер та дата рішення Комітету
1	Департамент енергетики, транспорту та зв'язку Вінницької міської ради (ОМС)	КП «Вінницька транспортна компанія»	Сприяння окремим видам діяльності	Фінансова підтримка – дотація на покриття збитків від надання послуг пасажирським автомобільним транспортом загального користування, включаючи втрати від безкоштовного перевезення пасажирів муніципальним автотранспортом у дні відзначення загальнодержавних, загальноміських, новорічних та інших свят та заходів	Індивідуальна	Вінницька обл.	Пасажирські перевезення автомобільним транспортом загального користування	407772,2	01.01.2018 – 31.12.2023	№ 652-р, 20.11.2018 Про визнання нової ДД недопустимою для конкуренції, припинення та повернення незаконної ДД, визнаної недопустимою для конкуренції
2	Управління житлового господарства Житомирської міської ради	КП «Автотранспортне підприємство 0628»	Покращення санітарного стану міста та зменшення негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище; створення системи управління відходами; максимальне вилучення вторинної сировини	Поточні трансферти, капітальні інвестиції	Індивідуальна	Житомирська обл.	Поводження з побутовими відходами	18990,0	01.01.2018 – 31.12.2020	№ 654-р, 20.11.2018 Про визнання нової ДД недопустимою для конкуренції, припинення та повернення незаконної ДД, визнаної недопустимою для конкуренції

**Перелік питань, на врегулювання яких спрямований проєкт
Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»**

Перелік питань	Обґрунтування
<p>Обмеження чинного визначення «державної допомоги суб'єктам господарювання» за Законом «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) у зв'язку з відсутності в ньому критерію впливу на торгівлю України з ЄС, який є невід'ємною ознакою для визнання державної підтримки державною допомогою згідно з Угодою про асоціацію</p>	<p>Відповідно до частини першої статті 262 Угоди про асоціацію «будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами».</p> <p>Визначення «державна допомога суб'єктам господарювання», що наведене у пункті 1 частини першої статті 1 Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», не містить критерію впливу на торгівлю між Україною та державами-членами ЄС. Як наслідок, підтримка, яка надається і відповідає критеріям «державної допомоги» за нормами Закону, але не впливає на торгівлю між Україною та державами-членами ЄС, за нормами Закону становить державну допомогу і підлягає нотифікації Комітету у випадках, передбачених Законом. У випадку введення критерію торгівлі до визначення «державної допомоги», наведена підтримка не буде державною допомогою і не потребуватиме нотифікації. Це зменшить навантаження на надавачів, отримувачів державної допомоги (головним чином, на місцевому рівні, де відсутній вплив на торгівлю з ЄС) та на Комітет за рахунок зменшення випадків, що потребують нотифікації Комітету</p>
<p>Невідповідність визначення «суб'єкта господарювання», що наведене в Законі України «Про захист економічної конкуренції» та використовується для цілей Закону, та аналогічного визначення, передбаченого acquis ЄС</p>	<p>Відповідно до пункту 1 частини першої Закону державною допомогою суб'єктам господарювання є підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.</p> <p>Відповідно до частини другої статті 1 Закону термін «суб'єкт господарювання» вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про захист економічної конкуренції».</p>
<p>Невідповідність застосування визначення «державної допомоги суб'єктам господарювання» за Законом та його</p>	<p>Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції»</p>

<p>застосування відповідно до <i>acquis</i> ЄС за відсутності визначення у Законі терміну «економічна діяльність»</p>	<p>суб'єктом господарювання є «юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими. Суб'єктами господарювання визнаються також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю в частині їх діяльності з виробництва, реалізації, придбання товарів чи іншої господарської діяльності».</p> <p>Згідно з частиною першою статті 3 Господарського кодексу України під господарською діяльністю у цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.</p> <p>Запропоноване визначення у законопроекті: «суб'єкт господарювання – фізична особа – підприємець чи фізична особа, яка здійснює незалежну професійну діяльність (є самозайнятою особою) або юридична особа незалежно від її форми власності, організаційно-правової форми та джерел фінансування, яка здійснює економічну діяльність» відповідає <i>acquis</i> ЄС.</p> <p>Таким чином, запропоноване для цілей сфери державної допомоги введення нового визначення «суб'єкт господарювання» та нового терміну «економічна діяльність» призведе до того, що більша кількість заходів підтримки, наприклад, державна підтримка неприбуткових організацій соціального характеру, а також підтримка, що надається у зв'язку із виконанням суб'єктами господарювання функцій, покладених на них державними органами чи органами місцевого самоврядування, не потребуватиме рішення Комітету</p>
<p>Невідповідність норм Закону в частині надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, <i>acquis</i> ЄС</p>	<p>Згідно з пунктом 14 частини першої статті 1 Закону послугами, що становлять загальний економічний інтерес, є послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.</p> <p>Відповідно до статті 3 Закону його дія не поширюється, зокрема, на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких</p>

	<p>послуг.</p> <p>Відповідно до абзацу третього пункту 2 частини другої статті 3 Закону передбачено, що перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Такий підхід не відповідає <i>acquis</i> ЄС, відповідно до яких компенсація за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, оцінюється згідно з критеріями, відповідно до яких такий захід підтримки або не вважається державною допомогою, або розглядається як державна допомога допустима для конкуренції.</p> <p>Запропоновані зміни до Закону передбачають зміну визначення «послуги, що становлять загальний економічний інтерес», а також визначення конкретних умов, при дотриманні яких дія Закону не поширюється на компенсацію за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес. При цьому визначення Кабінетом Міністрів України переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес, скасовується, але Кабінет Міністрів України отримує повноваження визначати критерії оцінки допустимості державної допомоги для послуг, що становлять загальний економічний інтерес</p>
<p>Відсутність за Законом можливості проведення оцінки заходів, які не підпадають під жодну з визначених у статті 6 Закону цілей, що унеможлиблює встановлення загальних критеріїв оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції</p>	<p>Статтею 6 Закону визначені спеціальні критерії оцінки допустимості державної допомоги для окремих цілей. Згідно з цією статтею державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для таких цілей:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим; 2) виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру; 3) сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; 4) підтримки та збереження національної культурної спадщини, якщо вплив такої державної допомоги на конкуренцію є неістотним. <p>Однак норми Закону виключають можливість проведення оцінки заходів, що не підпадають під жодну з визначених цією статтею цілей.</p> <p>З метою вирішення вказаного питання, законопроектом пропонується надати повноваження Кабінету Міністрів України щодо затвердження Загальних критеріїв</p>

	<p>оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції, що дозволяють здійснювати оцінку заходів державної допомоги, що не підпадають під жодну із спеціальних цілей. Однією з таких сфер є сфера спорту. Наприклад, згідно із Загальними критеріями оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції здійснювалась би оцінка державної допомоги футбольним клубам на будівництво спортивних арен, тощо</p>
<p>Відсутність визначеної законодавством можливості стягнення процентної ставки за користування державною допомогою, що була визнана недопустимою та підлягає поверненню, що не відповідає acquis ЄС</p>	<p>Розділ 6 Закону передбачає повернення державної допомоги, недопустимої для конкуренції, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Проте Закон не передбачає застосування процентної ставки за користування державною допомогою, що була визнана недопустимою та підлягає поверненню. Такий підхід не відповідає підходу acquis ЄС до незаконної/неналежно використаної державної допомоги, визнаної недопустимою. Законопроектом пропонується гармонізувати Закон з acquis ЄС шляхом запровадження процентної ставки за користування державною допомогою, що була визнана недопустимою та підлягає поверненню. Порядок стягнення процентної ставка за користування такою державною допомогою визначатиме Кабінет Міністрів України</p>
<p>Недосконалість процесуального порядку розгляду Комітетом повідомлень про державну допомогу, зокрема, відсутність можливості розгляду питань у сфері державної допомоги адміністративними колегіями Комітету</p>	<p>Відповідно до пункту 5 частини першої статті 1 та частини першої статті 8 Закону уповноваженим органом з питань державної допомоги є Антимонопольний комітет України, повноваження якого у сфері державної допомоги визначені у частині другій статті 8 Закону. Отже, усі питання, що віднесені до повноважень Комітету у цій сфері, розглядаються лише на засіданнях Комітету як вищого колегіального органу. Разом із цим статтею 6 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» передбачено, що адміністративні колегії Комітету є одним з органів Комітету.</p> <p>З метою прискорення прийняття рішень у сфері державної допомоги законопроектом передбачається можливість Комітету створювати адміністративні колегії з метою реалізації повноважень у сфері державної допомоги</p>
<p>Відсутність у системі національного конкурентного права інституту державної допомоги.</p>	<p>Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про захист економічної конкуренції» законодавство про захист економічної конкуренції ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України, і складається із Закону України «Про захист економічної конкуренції», законів України «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів.</p>

	<p>Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.</p> <p>Отже, Закон залишається поза сферою законодавства про захист економічної конкуренції, хоча спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції.</p> <p>Законопроектом пропонується вирішити це питання шляхом внесення змін у Закон України «Про захист економічної конкуренції» у частині включення Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» у систему законодавства про захист економічної конкуренції.</p>
--	--